

دولت‌های کوچک و کارهای بزرگ - بخش ششم

کشور سوئد در اوایل قرن بیستم در زمره فقیرترین کشورهای اروپایی بوده است. اکنون بر اساس آمار بین‌المللی و ارزیابی سازمان‌های بی‌طرف، یکی از پیشرفته‌ترین کشورهای صنعتی جهان است و مردم آن از بالاترین سطح رفاه زندگی برخوردارند. این دگرگونی نتیجه مبارزات درازمدت جنبش کارگری و سندیکایی و نیز سیاستگذاری سوسیال‌دموکراسی در این کشور است. این نیروها، توانسته‌اند آزادی، برابری و عدالت اجتماعی را در این کشور نهادینه کرده و راه رشد و پیشرفت جامعه را هموار کنند. هدف از این نوشته نگاهی درونی بر روابط و مناسبات جاری در سوئد و شناخت عواملی است که آن جامعه را به سوی پیشرفت سوق داده است.

می‌کنند. درآمد دولت علاوه بر بهره‌گیری از مالیات مستقیم، مالیات غیرمستقیم نیز هست. این مالیات شامل عوارض ناشی از فروش کالا و خدمات و نیز عوارض گمرکی و منابع ملی است.

همان‌طور که در بیان تاریخ تحولات اجتماعی در سوئد گفته شد، آنچه را امروز به عنوان مردمسالاری و برنامه‌های رفاهی در این کشور می‌بینیم نتیجه تلاش‌های خستگی‌ناپذیر مردمی است که برای رسیدن به آزادی و دستیابی به حقوق اجتماعی خود تلاش‌های فراوان کرده‌اند.

حقوق و آزادی‌های اساسی در سوئد

ماده یکم از فصل یک قانون اساسی می‌گوید «در سوئد تمام قدرت حکومتی ناشی از مردم است.» ماده دوم از همین قانون تأکید می‌کند «قدرت حکومتی بایستی بر پایه احترام به ارزش یکسان همه انسان‌ها و آزادی و ارزش یکایک افراد اعمال شود.»

طبق قانون اساسی کلیه اتباع سوئدی صرف نظر از سن، جنس یا تبار از حقوق و آزادی‌های اساسی یکسان برخوردارند. قانون اساسی که پاسدار حقوق و منافع همه مردم سوئد است، حقوق و آزادی‌های افراد را در چارچوب قانون تضمین می‌کند. این حقوق و آزادی‌ها در قانون اساسی تصریح شده‌اند. مفاد قانون اساسی تنها در صورتی قابل تغییر است که در دو پارلمان متوالی، که یک انتخابات در بین آنها نیز باشد، مورد تأیید قرار گیرد.

آزادی بیان به معنای آزادی ارائه اطلاعات و بیان افکار، عقاید یا احساسات، از طریق کلام، نوشتار، تصویر یا هر روش دیگر است.

آزادی اطلاعات به شهروندان حق می‌دهد اطلاعات گوناگون را نشر دهند یا دریافت کنند و از این راه از افکار و عقاید دیگران آگاه شوند.

آزادی اجتماعات حق شرکت شهروندان را در گردهمایی‌های سیاسی، اجتماعی، هنری و فرهنگی تضمین می‌کند و به آنها حق می‌دهد همراه با دیگران به تشکیل انجمن و گروه مبادرت کنند.

آزادی تظاهرات به همگان حق می‌دهد در اماکن عمومی تجمع کرده، خواست‌ها، نظرات و اعتراضات خود را بیان کنند. آزادی مذهب و اندیشه هر نوع گرایش فکری و عقیدتی را محترم شمرده و حق تبلیغ و ترویج آن را برای همه تضمین می‌کند.

آزادی‌های نام برده بالا به استثنای آزادی اعتقادات دینی، می‌تواند در شرایط ویژه‌ای که قانون آن را تعیین کرده است دارای محدودیت‌هایی باشد.

آزادی مهم‌ترین پاسدار قانون و اجرای آن است

در یک جامعه آزاد، افراد و گروه‌های گوناگون مردم و همه مطبوعات و رسانه‌ها در اجرای درست قوانین سهیم هستند. رفتار جامعه مجموعه‌ای از رفتار آحاد آن است. وقتی همه پایبند به قوانین و ضوابط باشند کل جامعه قانونمند شده و همه چیز بجا و درست به انجام می‌رسد. در جوامع آزاد، نظارت بر اجرای قوانین و نظارت بر کار نهاد‌های رسمی، بر

عهده همه مردم است. در سوئد رسانه‌های همگانی مستقل، روزنامه‌ها و مطبوعات غیروابسته و خبرنگارانی که می‌توانند آزاد و بدون قید و شرط خبرها را به گوش مردم برسانند مهم‌ترین نقش را در اجرای درست قوانین دارند. این گروه با بیرون کشیدن اخبار از زوایای ناپیدای جامعه و نشر آنها باعث پیشگیری از قانون‌شکنی و نیز ترویج درستکاری در جامعه می‌شوند. در یک جامعه باز و آزاد، خبرنگاران را می‌توان پاسداران دموکراسی و آزادی نامید. وقتی چشمان تیز خبرنگاران همه رفتار دولتمردان را زیر نظر دارد، کمتر کسی می‌تواند در انجام وظایف خود دچار اشتباهات عمدی یا غیرعمدی شود. به برکت آزادی گسترده‌ای که در سوئد وجود دارد، فساد اداری، قانون‌شکنی و حیف و میل اموال عمومی کمتر از هر جای دیگری است.

قانون‌شکنی، کلاهبرداری‌های بزرگ، رشوه دادن و رشوه گرفتن، پارتی‌بازی و پایمال کردن حقوق و اموال مردم، همگی آفت‌های اجتماعی زیانباری هستند که در جوامع بسته و غیرآزاد رشد و ترویج پیدا می‌کنند. جایی که آزادی بیان و اظهارنظر وجود نداشته باشد و انتقاد بر عملکرد دولتمردان، خیانت و گناه قلمداد شود زمینه رشد فساد در همه ابعاد جامعه فراهم می‌شود.

صیانت از اطلاعات شخصی

در سوئد ضمن اینکه همه از آزادی بیان و تبلیغ و ترویج فکر و اندیشه برخوردارند، حقوق فردی افراد محترم بوده و هر فردی صاحب اختیار اطلاعات شخصی خود است.

هر کس بدون اینکه لازم باشد دلیلی به دیگران ارائه دهد، می‌تواند نام و نشان و آدرس محل زندگی و هر چه مربوط به حوزه زندگی شخصی اوست را از دیگران پنهان کند. هر فرد می‌تواند خواستار آن باشد که شماره تلفن و آدرس او در دفترهای تلفن همگانی درج نشود و از طریق مراکز اطلاعات عمومی مانند مرکز درج اطلاعات شخصی، اداره مالیات و تلفن ۱۱۸ در اختیار دیگران قرار نگیرد.

هرگاه کسی برای بستری شدن به بیمارستانی مراجعه کند پرسشنامه‌ای را دریافت می‌کند که باید پاسخ خود را کتبی و با امضا ارائه دهد. سوال اول این است که نام یک یا دو نفر از نزدیکان خود را اعلام کنید.

پرسش دوم این است که آیا اجازه می‌دهید نزدیکان شما درباره بیماری و روند درمان شما اطلاع پیدا کنند.

در صورتی که بیمار اجازه ندهد، اطلاعات شخصی وی کاملاً محفوظ می‌ماند. در این صورت حتی نام بیمار در لیست بیماران بستری شده دیده نمی‌شود. در موارد اضطراری تنها پلیس می‌تواند به این اطلاعات شخصی دست پیدا کند.

اغلب سیم‌کارت‌های تلفن کاملاً آزاد در همه کیوسک‌های روزنامه‌فروشی و بیشتر سوپرمارکت‌ها به فروش می‌رسد. هر کس می‌تواند از این کارت‌ها بدون ارائه هرگونه مشخصات شخصی خریداری کرده و از آن برای ارتباط با دیگران استفاده کند. چنین تلفن‌هایی قابل ردیابی نیست.

در رابطه با صیانت اطلاعات شخصی خبری را که چندی پیش در روزنامه‌ها منتشر شد نقل می‌کنم.

خبر این بود که اخیراً یک مدرسه خصوصی در استکهلم دستگامی در محل ورود به سالن غذاخوری دانش‌آموزان نصب کرد تا دانش‌آموزانی را که وارد غذاخوری می‌شوند شناسایی کند. هدف از این کار این بود که دانش‌آموزانی را که از خوردن غذا در مدرسه مطرفه می‌روند شناسایی کرده و از ورود افراد غیرمجاز به سالن غذاخوری نیز جلوگیری شود. برای این کار لازم بود هر دانش‌آموزی که وارد سالن می‌شد انگشت خود را روی یک دستگاه کنترل بگذارد. این دستگاه از روی اثر انگشت، هویت دانش‌آموز را تشخیص می‌دهد و ثبت می‌کند. وقتی این خبر پخش شد اداره بازرسی خدمات کامپیوتری به این کار اعتراض کرد و آن را مغایر با اصول آزادی‌های فردی و صیانت اطلاعات شخصی دانست. این رو مساله برای قضاوت به دادگاه فرستاده شد. حکم دادگاه این بود که مدیریت مدرسه حق دارد چنین دستگاهی را در مسیر سالن غذاخوری نصب کند اما مدرسه نمی‌تواند دانش‌آموزان را وادار به ارائه اثر انگشت خود کند. بنابراین کاربرد آن به تصمیم هر دانش‌آموز مربوط است.

در جامعه سوئد حقوق کودکان و نوجوانان بسیار مورد احترام است. در همه مدارس شوراهای دانش‌آموزی وجود دارد که اعضای آن توسط خود دانش‌آموزان در انتخاباتی آزاد و بدون قید و شرط و خالی از هرگونه تأثیر یا تلقین از سوی مقامات اداری انتخاب می‌شوند. هر شورا دارای یک نماینده در هیات مدیره مدرسه است که در همه تصمیم‌گیری‌های مربوط به مدرسه، همراه با مدیر مدرسه و نماینده کادر آموزشی شرکت داشته و دارای حق رای است.

در آستانه انتخابات پارلمانی که هر چهار سال یک بار انجام می‌شود، نمایندگان احزاب به مدارس می‌روند و سیاست‌های حزب خود را برای دانش‌آموزان بازگو می‌کنند. در پی این دیدارها دانش‌آموزان که تا حدودی با احزاب آشنا شده‌اند در یک انتخابات نمایشی که با کمک مسوولان مدرسه برگزار می‌شود شرکت می‌کنند و به احزاب مختلف رای می‌دهند، در جریان رای‌گیری هیات نظارت تعیین می‌کند و پس از خاتمه رای‌گیری در محیطی آرام به شمارش آرا می‌پردازند. در پایان احزاب را به آرای به دست آمده‌شان دسته‌بندی کرده و حزب برنده را اعلام می‌کنند.

به این ترتیب کودکان و نوجوانان از سال‌های نخست زندگی اجتماعی خود با وظایفی که در آینده خواهند داشت آشنا می‌شوند، اصل مهم مردمسالاری را که انتخابات آزاد است می‌شناسند و در آستانه ورود به جامعه آموزش می‌بینند که به خواست‌ها و نظرات دیگران احترام بگذارند و به آرای اکثریت پایبند باشند.

گفتنمان به جای زور

برخورد جامعه با کسانی که از آزادی‌های فردی استفاده نامعمول می‌کنند مبتنی بر گفتنمانی منطقی است. در سال‌های اخیر پوشیدن نوعی شلوار با فاق کوتاه در بین اندکی از جوانان رایج شده بود. آنها نوعی شلوار جین را می‌پوشیدند که گویی همواره در حال افتادن از روی کمر بود به این ترتیب کمرگاه و قسمتی از لباس زیر فردی که آن را

در سوئد مسولیت‌های کشوری بین دولت مرکزی، ۲۳ استان و ۲۹۰ کمون (شهرداری) تقسیم شده است که هر کدام بخشی از وظایف خدماتی جامعه را بر عهده دارند. با این تفاوت که استانداری‌ها بر کار شهرداری‌ها نظارت می‌کنند و دولت بر عملکرد استانداری‌ها و شهرداری‌ها نظارت دارد.

در این شیوه با تقسیم گسترده مسولیت‌ها در سطح کشور مردم نیز در هر کجا که زندگی می‌کنند، در ارتباط نزدیک با مسوولان و تصمیم‌گیرندگان هستند. آنها می‌توانند بر تصمیم‌گیری‌ها نظارت داشته و عملکرد مسوولان را نیز زیر نظر داشته باشند.

قوه مجریه تنها در دست دولت مرکزی متمرکز نیست بلکه بسیاری از امور کشوری بر دوش استان‌ها یا کمون‌ها قرار دارد. هر استان توسط یک شورای استان و هر کمون توسط یک شورای کمون اداره می‌شود. اعضای این شوراهای که مانند پارلمان محلی عمل می‌کنند هر چهار سال یک بار به طور مستقیم توسط مردم آن استان یا کمون انتخاب می‌شوند. شورای استان و نیز شورای کمون در چارچوبی که قانون برای آنها تعیین کرده است دارای استقلال و خودمختاری هستند و دولت مرکزی مسولیت نظارت بر کار آنها را دارد.

وظیفه شورای استان اداره کردن امور داخلی است که رسیدگی و اداره کردن آنها برای هر کمون به تنهایی مستلزم هزینه‌های گزاف است. مهم‌ترین وظایف شورای استان تصمیم‌گیری و اجرا پیرامون خدمات بهداشتی-درمانی همگانی، خدمات دندانپزشکی مردمی و نیز ایجاد وسایل و خدمات ایاب و ذهاب (با همکاری کمون‌ها) است. علاوه بر آن رسیدگی به امور فرهنگی، خدمات جهانگردی و پشتیبانی از بخش خصوصی نیز بر عهده شورای استان است. کمون‌ها (شهرداری‌ها) نیز به نوبه خود عهده‌دار امور آموزش و پرورش در سطح پیش‌دبستان، دبستان، دبیرستان، کتابخانه‌های عمومی در سطح کمون و تأمین نیازمندی‌های ایاب و ذهاب عمومی با همکاری شورای استان هستند. علاوه بر این مدرسه‌سازانی به معنای کمک‌های مادی و انسانی به نیازمندان ساکن کمون، نگهداری از سالمندان و معلولین، اداره آب و فاضلاب در سطح کمون نیز از وظایف شهرداری‌ها است. شورای هر کمون میزان بودجه سالیانه را تعیین کرده و براساس آن میزان مالیات مستقیم (مالیات بر درآمد) را که شهروندان ساکن کمون باید بپردازند، مشخص می‌کند.

شهروندان سوئد تقریباً ۸۰ درصد مالیات مستقیم (مالیات بر درآمد) خود را به شهرداری محل سکونت خود می‌پردازند و ۲۰ درصد بقیه را به دولت مرکزی پرداخت می‌کنند تا بخشی از آن نیز به شورای استان پرداخت شود. کمون‌ها حدود ۷۰ درصد درآمدشان از راه دریافت مالیات‌های مستقیم تأمین می‌شود و ۳۰ درصد باقی‌مانده را از کمک‌های دولت تأمین

